

PRIKAZI IZ LITERATURE

Prof. dr Vladimir Mihalić: Poljoprivreda kao korisnik prostora
Poljoprivredni fakultet, Zagreb, 1976, str. 66, 81 literaturni podatak

Ova publikacija je prva u nas u kojoj se obrađuju vrlo aktualni problemi današnjice sa stajališta poljoprivrede kao dijela općeg životnog prostora. Materija je izložena u 11 poglavlja.

Autor zasniva svoju raspravu uglavnom na podacima površina kopna i obradivih površina cijele planete Zemlje. Ukupna površina našeg geoida (148.882.000 km²) može se, prema rasporedu sposobnosti da nosi život, podijeliti na: neplodne površine 43%, šume 27%, travnjaci 20%, poljoprivredne (obradive) površine 10%.

Poznati ubrzani porast broja ljudi na zemlji je takav da predstavlja ključni problem današnjice i od presudnog je značenja za sudbinu čovječanstva. Stalni porast broja ljudi uvjetuje i stalnu potrebu veće proizvodnje hrane, a ovo se može postići na dva načina: većom proizvodnjom po jedinici površine i proširenjem proizvodnih površina.

Povećanje proizvodnje po jedinici površine ovisi o tri glavna faktora: 1. većoj rodnosti kultiviranih biljaka, 2. većem broju biljaka na jedinici proizvodne površine, i 3. poboljšanju ekoloških uvjeta biljne proizvodnje (meliorativnom obradom i gnojibdom, odvodnjom, natapanjem, mjerama borbe protiv erozije vodom i vjetrom).

Mogućnosti proširenja proizvodnih površina na Svijetu postoje po nekim autorima za još daljnjih 1,8 milijardi ha, što bi zajedno sa današnjih 1,4 milijarde ha činilo 3,2 milijarde ha. Ali to povećanje bi se odnosilo na nepovoljnije uvjete za agrikulturu (tropski pojas, aridna područja) i predstavljalo bi gornje granice, pa ne bi bilo uputno forsirati njihovo korištenje pod svaku cijenu.

Značajni su podaci o proširenju ubranog prostora u Svijetu na račun agrosfere, koje do danas iznosi prema jednoj procjeni oko 500 milijuna hektara poljoprivrednih površina, a taj proces teče i dalje. Prema jednoj procjeni u Jugoslaviji se gubi godišnje oko 20.000 ha agrarnih površina u korist industrije, naselja i komunikacija.

Autor se također osvrće na bitne probleme agrikulture u ekosistemu, te diskutira o bonitiranju tala i staništa kao i o čuvanju tla i vode.

Utjecaj čovjeka na oblikovanje pejzaža je češće negativan, ali može i intenzivna poljoprivreda i jako antropogenizirani prostor imati skladan i estetski izgled. Odnos ruralnog prostora i slobodne prirode, a s tim u vezi između poljoprivrednih i šumskih površina, treba usmjeriti prema maksimi-

malnoj produktivnosti agrikulture, dobrom gospodarenju šumama, održavanju balansa stanišnih faktora i čuvanju estetskog izgleda krajobrazu. Npr., arondacijom uklonjene šikare i živice treba nadoknaditi sadnjom drveća uz puteve i velike kanale, oko gospodarskih i stambenih zgrada.

U posebnoj poglavlju autor obrađuje odnos poljoprivrede i kontaminacije sredine. Mineralna gnojiva sadrže hraniva za biljke koje nalazimo i slobodnoj prirodi i nije dokazano da štetno djeluju na zdravlje ljudi i životinja. Pesticidi, naprotiv, kontaminiraju sredinu, dolaze u biljke a preko njih u ljudski i životinjski organizam. Ne djeluju štetno na mikrobe tla, ali zato štetno djeluju na entomofaunu, a preko nje na ptice, a dolaze i u vodotoke, pa preko njih dolaze u ribe i u čovjekov organizam. Sigurni prirodi se zasada, međutim, ne mogu postići bez pesticida. Insekticidi i grupa herbicida stoje u pravilu po toksičnosti iznad fungicida. Trebalo bi težiti da se selekcijom postignu sorte otpornije na bolesti i štetnike, te da se smanji upotreba pesticida.

U zaključku bi se moglo reći da je agrosfera mnogo više zagađivana od urbanog prostora, nego što ona sama kontaminira sredinu, izuzev pesticidi.

Bilo bi za poželjeti da autor u eventualnoj slijedećoj publikaciji bude u mogućnosti da obradi mnogo više podataka s područja naše zemlje, a posebno SR Hrvatske.

Dr Pavao Kovačević